

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15 (58)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2017

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15 (58). — Рівне: РДГУ, 2017. — 218 с.

Збірник наукових праць містить статті з компетентнісного підходу в загальній та вищій освіті, оптимізації процесу навчання української та іноземних мов, лінгводидактики, використання інноваційних освітніх технологій у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова);

Грицай Наталія Богданівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Людмила Романівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Юрій Володимирович - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Потапчук Тетяна Володимирівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету);

Романишина Наталія Василівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 30.03.2017 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39, Рівненський державний гуманітарний університет.

ISBN 966 — 7281 — 10 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

4. Costales A. F. Teachers' Perception on the Use of Subtitles as a Teaching Resource to Raise Students' Motivation when Learning a Foreign Language / International Conference ICT for Language Learning. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://conference.pixel-online.net/ICT4LL/files/ict4ll/ed0007/FP/0932-LTT574-FP-ICT4LL7.pdf>. – Назва з екрану.
5. English R, Duncan-Howell J (2008). Facebook goes to college: Using social networking tools to support students undertaking teaching practicum // Journal of Online Learning Teaching. – № 4 (4). – 2008. – P. 596-601.
6. Garrison, D. R., & Vaughan, N. A blended community of inquiry approach: Linking student engagement and course redesign // Internet and Higher Education. – № 13. – 2010. – P. 60-65.
7. Obar J. A., Wildman S. Social media definition and the governance challenge: An introduction to the special issue // Telecommunications policy. – № 39 (9). – 2015. – P. 745-750.
8. Swain M. The output hypothesis: its history and its future. – A keynote speech in The 5th Annual International Conference on ELT in Beijing, – 2008. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.celea.org.cn/2008/keynote/ppt/merrill%20Swain.pdf>. – Назва з екрану.
9. Wang Sh., Vásquez C. Web 2.0 and Second Language Learning: What Does the Research Tell Us? // CALICO Journal – № 29 (3). – 2012. – P. 412-430.

Я.В. БОНДАРУК. ВЛИЯНИЕ СОЦИАЛЬНЫХ СЕТЕЙ И ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ НА ИЗУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА СТУДЕНТАМИ-ФИЛОЛОГАМИ

Резюме. В статье обсуждается использование социальных сетей и Интернет-ресурсов во время обучения английскому языку студентов-филологов. Раскрыто важность использования Интернет-ресурсов в образовательной практике и возможности внедрения аутентичного общительно-ориентированного обучения, автономного самостоятельного обучения, смешанного обучения. Охарактеризованы популярные социальные сети и ресурсы Интернета, рассмотрен их потенциал в улучшении уровня знаний английского языка. Выявлены основные проблемы использования Интернета в сфере образования.

Ключевые слова: социальные сети, веб-ресурсы, социальные медиа, мультимедиа, связь через Интернет.

Y.V. BONDARUK. THE INFLUENCE OF SOCIAL NETWORKING AND INTERNET RESOURCES ON STUDENTS' STUDYING ENGLISH

The summary. The article describes possibilities to use social networking and Internet resources for teaching and learning English. It studies the important use of Internet resources in the system of education and possibilities to use authentic communication-oriented learning, autonomous independent learning, and blended learning. It characterizes popular social media and Internet resources, as well as it shows their potential in enhancing students' English level. It also describes problems of the use of Internet in the system of education.

Key words: social networking, Internet resources, social media, mixed media, Internet communication.

Рекомендовано до друку.

Канд. пед. наук, доц. І.М. Ветрова.

Одержано редакцією 17.02.2017 р.

УДК: 378.14

Н.Б. ГРИЦАЙ, В.В. ДЕМЧУК

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З БІОЛОГІЇ У РІВНЕНСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ГУМАНІТАРНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Резюме. У статті розкрито зміст професійної підготовки майбутніх фахівців з біології у вищих навчальних закладах. З'ясовано сутність стандартів вищої освіти, навчальних планів та програм. Визначено навчальні дисципліни, необхідні для якісної підготовки студентів спеціальності 091 «Біологія». Схарактеризовано структуру навчально-методичного комплексу дисципліни.

Ключові слова: професійна підготовка, зміст освіти, навчальні плани, навчальні програми, навчально-методичний комплекс дисципліни.

Постановка проблеми. В умовах реформування системи освіти України важливим є підвищення якості професійної підготовки майбутніх фахівців, які будуть конкурентоздатними на ринку праці. Необхідною умовою вдосконалення підготовки студентів у вищих навчальних закладах є перегляд та оновлення змісту, форм та методів навчання, впровадження інноваційних технологій, встановлення тісного зв'язку з практикою.

Зміст професійної підготовки передбачає вивчення низки навчальних дисциплін, які забезпечать формування загальних та спеціальних компетентностей студентів. З огляду на це потрібно детально проаналізувати змістове наповнення навчального процесу у вищих навчальних закладах.

Аналіз останніх досліджень. Концептуальні засади модернізації освіти в Україні розкрито в наукових працях В. Андрущенка, А. Бойко, М. Євтуха, І. Зязюна, В. Кременя, Н. Ничкало.

Проблему змісту освіти вивчали Ю. Бабанський, С. Гончаренко, В. Краєвський, В. Ледньов, І. Лернер, Ю. Мальований, І. Підласий, О. Савченко, М. Скаткін, В. Сластьонін, А. Хуторської.

© Н.Б. Грицай, В.В. Демчук, 2017

Різні аспекти навчально-методичного забезпечення дисциплін у ВНЗ аналізували С. Архангельський, Т. Анненкова, В. Беспалько, Н. Бердникова, Н. Бурдейна, Л. Кондрашова, Н. Кропоткіна, І. Лернер, А. Макаров, В. Меденцев, Б. Пальчевський, М. Панов, Л. Семушина, М. Сможенкова, С. Соловійов, Л. Солянкін, В. Сосонко, Н. Чекальова, М. Чекулаєв, Л. Фрідман, Д. Чернилевський, Н. Ярошенко та ін.

Підготовка фахівців у галузі біологічної освіти була предметом дослідження багатьох учених, як-от: Н. Андрєєва, Л. Барна, М. Барна, О. Біда, Т. Буяло, М. Гриньова, К. Гуз, О. Іванців, В. Ільченко, К. Ліневич, І. Мороз, В. Онїпко, С. Рудишин, А. Степанюк, В. Танська, О. Браславська (Тімець), Ю. Шапран, С. Яланська та ін. Проте питання вдосконалення змісту професійної підготовки біологів в умовах реформування освітньої галузі на сьогодні розроблені недостатньо.

Мета статті – проаналізувати зміст професійної підготовки майбутніх фахівців з біології у вищих навчальних закладах і розробити пропозиції щодо його вдосконалення відповідно до сучасних вимог.

Виклад основного матеріалу. Відповідно Закону України «Про вищу освіту» (стаття 10) державне управління здобуттям освіти у ВНЗ здійснюється шляхом упровадження в систему освіти стандарту вищої освіти – сукупності вимог до змісту та результатів освітньої діяльності вищих навчальних закладів за кожним рівнем вищої освіти в межах кожної спеціальності. Стандарт вищої освіти визначає такі вимоги до освітньої програми: обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти; перелік компетентностей випускника; нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання; форми атестації здобувачів вищої освіти; вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти [7].

Проблему змісту освіти обґрунтовано в концепції В. Краєвського, І. Лернера та М. Скаткіна, яка може бути підґрунтям для розроблення змісту освіти у вищій школі. Згідно концепції глобальна функція навчання – передача молодому поколінню змісту соціальної культури для її збереження (відтворення) та розвитку, оскільки індивід стає особистістю в міру оволодіння цим соціальним досвідом [9]. На думку науковців, зміст освіти можна визначити як педагогічно адаптований соціальний досвід, педагогічно адаптовану систему знань, способів діяльності інтелектуального та практичного характеру, досвіду творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до світу, тобто систему чотирьох компонентів соціального досвіду, віддзеркалену у видах і галузях діяльності, втілених у навчальних предметах і програмах позанавчальної діяльності студентів [6; 9].

Здобуття освіти студентами здійснюється через високоорганізований навчальний процес. Навчальний процес у вищій школі представлений системою організації навчально-виховної діяльності, в основу якої покладено єдність і взаємозв'язок викладання (діяльності викладача) і учіння (діяльності студента), спрямованих на досягнення завдань навчання й розвитку особистості студента, його підготовки до професійної діяльності. Згідно висловлення відомого дидакта Ю. Бабанського, процес навчання – це цілеспрямована взаємодія вчителя та учнів (викладача та студентів), у ході якої вирішуються завдання освіти, виховання і загального розвитку особистості. У процесі навчання відбувається передавання нагромадженого попередніми поколіннями соціального досвіду та його трансформація. Таким чином, навчання постає окремим, специфічним видом суспільної діяльності, перетворюється у засіб передачі соціального досвіду [3].

У вищих навчальних закладах викладачі та студенти є суб'єктами навчального процесу, який здійснюється відповідно законів, закономірностей та сучасних принципів.

Необхідно зазначити, що викладацький склад вищого навчального закладу практично не впливає на формування контингенту студентів, адже набір проводить приймальна комісія на загальних засадах відповідно обраних абітурієнтами спеціальностей за результатами зовнішнього незалежного оцінювання.

Через складну суспільно-економічну ситуацію в державі, зниження престижу педагогічної професії та низького рівня оплати праці вчителів і науковців навчатися за спеціальністю «Біологія» приходять, за невеликим винятком, ентузіасти, діти із незаможних селянських родин, випускники загальноосвітніх шкіл, які мають невисокий рівень підготовки. Водночас не викликає сумнівів те, що із слабо підготовленого випускника школи підготувати хорошого вчителя, фахівця-біолога практично неможливо. Такий процес підготовки можна порівняти із виточуванням токарем важливої деталі з неякісної заготовки, випіканням хліба з неякісного борошна тощо. Тому формування контингенту вступників для навчання за педагогічними й природничими спеціальностями – важлива державна та суспільна справа. Від керівного складу закладів освіти ця справа вимагає значного підвищення рівня профорієнтаційної роботи серед учнівської молоді, випускників загальноосвітніх шкіл та педагогічних коледжів.

Погоджуємося з М. Фіцулою в тому, що, на відміну від школярів, інтереси студентів переходять у площину майбутньої професії. Самостійність дій у студентському віці набирає практичного характеру, що пов'язано з проживанням у гуртожитку, розподілом власного бюджету, раціональним використанням вільного часу. Навчання, побут, відпочинок студентів великою мірою залежать від кола спілкування, тобто студентських колективів. Їхня організованість, ціннісні орієнтації, моральні норми, неформальні лідери помітно впливають на ефективність усієї системи навчальної та виховної роботи у вищому навчальному закладі [11].

На думку В. Гладуша та Г. Лисенко, зміст навчального процесу представляє практичну реалізацію змісту освіти як «чітко окресленого кола знань, умінь, навичок та компетенцій, якими людина оволодіває шляхом навчання у вищому навчальному закладі або самостійно» [4, 80]. Основні державні документи змісту освіти, що втілюються у навчальному процесі – це навчальні плани та програми.

Вищий навчальний заклад на підставі освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми за кожною спеціальністю розробляє навчальний план, який визначає перелік та обсяг навчальних дисциплін у кредитах

ЄКТС, послідовність вивчення дисциплін, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю [7]. Навчальний план відображає також обсяг часу, відведений на самостійну роботу студентів [8; 10].

Для конкретизації планування навчального процесу на кожний навчальний рік складається робочий навчальний план, що затверджується керівником вищого навчального закладу.

За визначенням А. Алексюка, профіль підготовки кадрів для кожної галузі визначається поділом праці. Профіль навчання має конкретний зміст і є одним із критеріїв, за яким перелік навчальних дисциплін вищої професійної школи поділяється на групи – нормативні та вибіркові, які, в свою чергу, об'єднано у відповідні цикли [1].

Для студентів спеціальності 091 «Біологія» освітнього рівня «бакалавр» Рівненського державного гуманітарного університету перелік обов'язкових навчальних дисциплін і дисциплін вільного вибору об'єднано у два цикли: цикл загальної підготовки та цикл професійної підготовки.

I. Цикл загальної підготовки

Обов'язкові навчальні дисципліни: «Історія України», «Історія української культури», «Українська мова (за професійним спрямуванням)», «Філософія».

Дисципліни за вибором: «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)»; «Економіка», «Релігієзнавство», «Етика та естетика»; «Правознавство», «Соціологія», «Політологія»; «Філософія освіти», «Філософія науки»; «Історія світових цивілізацій», «Цінності європейської цивілізації» (вибір дисциплін кожного з наведених блоків затверджується рішенням деканату психолого-педагогічного факультету).

II. Цикл професійної підготовки

Обов'язкові навчальні дисципліни: «Екологія», «Основи вищої математики», «Фізика», «Основи інформатики», «Хімія неорганічна», «Хімія аналітична», «Хімія органічна і біоорганічна», «Математичні методи в біології», «Теорія еволюційних вчень», «Ботаніка», «Загальна цитологія і гістологія», «Зоологія», «Безпека життєдіяльності з основами охорони праці», «Анатомія людини», «Анатомія рослин», «Фізіологія і біохімія рослин», «Фізіологія людини і тварин», «Біологія індивідуального розвитку», «Мікробіологія і вірусологія», «Біохімія», «Радіобіологія», «Імунологія», «Генетика», «Молекулярна біологія», «Біотехнологія», «Біофізика».

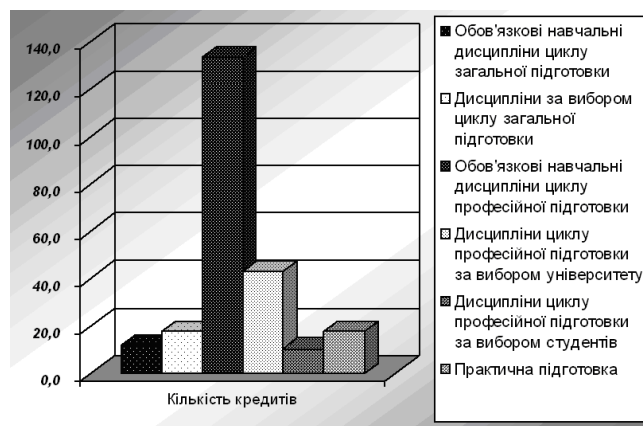
Дисципліни за вибором (вибір дисциплін затверджується Вченою радою університету): «Вікова фізіологія і валеологія», «Латинська мова», «Вступ до фаху», «Шкільний курс біології» («Методика навчання біології»), «Основи заповідної справи», «Біоіндикація», «Паразитологія», «Основи ентомології», «Промислові тварини», «Квітництво і декоративне садівництво», «Лабораторна справа», «Протозоологія», «Ґрунтознавство», «Антропологія».

Дисципліни, вибір яких здійснюється студентами відповідно обраної спеціалізації:

1. «Географія рослин», «Зоогеографія», «Біогеографія».
2. «Великий практикум з ботаніки», «Великий практикум із зоології», «Великий практикум із фізіології людини і тварин».
3. «Ботанічне ресурсознавство», «Імуногенетика», «Фізіологія сенсорних систем».
4. «Основи геоботаніки», «Зоопсихологія з основами етології», «Генетичний аналіз».

У циклі загальної підготовки співвідношення навчальних кредитів ЄКТС обов'язкових навчальних дисциплін до дисциплін за вибором становить 12:18. У циклі професійної підготовки таке ж співвідношення складає 133,5:58,5. Окрім того, 18 кредитів ЄКТС в системі підготовки бакалаврів відведено на практичну підготовку, яка охоплює навчальні та виробничу практики, виконання курсових робіт та проведення підсумкової атестації студентів.

Співвідношення кількості кредитів, передбачених навчальним планом підготовки бакалаврів спеціальності 091 «Біологія» представлено у вигляді діаграми (рис. 1).

Рис. 1. Обсяг навчальних дисциплін (в кредитах ЄКТС) у навчальних планах бакалаврів спеціальності 091 «Біологія»

Всього на підготовку бакалавра з біології заплановано 240 кредитів, зокрема 30 кредитів на загальну підготовку, 192 кредити на професійну підготовку, 18 кредитів на практичну підготовку. Загалом на вивчення обов'язкових дисциплін циклів загальної та професійної підготовки відведено 145,5 кредитів, на дисципліни за

вибором – 76,5 кредитів.

Таким чином, обов'язкові дисципліни обох циклів у системі підготовки бакалаврів становлять 60,6%, дисципліни за вибором – 31,9%. Решта 7,5% припадає на практичну підготовку (практики, курсові).

Відповідно навчального плану складають навчальні програми дисциплін. Навчальна програма – основний науково-теоретичний документ, що визначає місце і значення навчальної дисципліни в реалізації освітньо-професійної підготовки студента, її зміст, обсяг знань, умінь, навичок та компетентностей, якими повинен володіти фахівець, послідовність, організаційні форми вивчення навчальної дисципліни. Навчальні програми дисциплін розробляються на 5 років провідними викладачами кафедр вищих навчальних закладів і затверджуються вченими радами ВНЗ.

Наступним кроком у реалізації змісту освіти, регламентованим галузевим стандартом вищої освіти, навчальним планом та програмою навчальної дисципліни, є підготовка педагогом, якому доручили викладання конкретної дисципліни, її навчально-методичного забезпечення, тобто розроблення навчально-методичного комплексу дисципліни (НМКД).

Д. Чернілевський трактує НМКД як підсистему навчально-методичного забезпечення, яка чітко регламентує всі види навчальної діяльності учнів і студентів, значно полегшує і спрощує роботу викладача, що в комплексі сприяє інтенсифікації навчання [12]. У широкому розумінні сутності навчального процесу саме НМКД будує мости, що забезпечують можливість взаємодії суб'єктів навчання, повно та всебічно охоплює теоретичні та прикладні моменти здобуття освіти.

В межах пропонованого дослідження актуальним є погляд О. Арбузової на навчально-методичний комплекс з дисципліни «Теорія і методика навчання біології» як систему навчальних матеріалів, що відображає модель навчального процесу з дисципліни і призначена для практичної діяльності викладача і студентів [2]. НМК загалом є частиною навчально-методичного забезпечення навчання методики біології, за допомогою якого втілюється реальна взаємодія змісту освіти та процесу засвоєння курсу студентами.

Розробка та впровадження у навчальний процес навчально-методичного комплексу продемонструємо на прикладі навчальної дисципліни «Методика навчання біології».

На основі аналізу наукової літератури та власного досвіду викладання дисципліни «Методика навчання біології» у вищому навчальному закладі нами розроблено таку структуру НМК для студента:

- 1) робоча навчальна програма для студента (силабус, де чітко вказано вимоги до вивчення дисципліни, основний зміст і завдання);
- 2) курс лекцій (навчальний посібник, електронний варіант);
- 3) хрестоматія з методики навчання біології;
- 4) навчальний посібник «Методика навчання біології у схемах і таблицях» (для кращого засвоєння теоретичного матеріалу, узагальнення та систематизації знань);
- 5) плани практичних занять та методичні вказівки до їхнього виконання;
- 6) навчальний посібник «Лабораторний практикум з методики навчання біології»;
- 7) зошит з друкованою основою для самостійної роботи студентів;
- 8) збірник тестових завдань;
- 9) щоденник педагогічної практики;
- 10) методичні вказівки до виконання курсових та кваліфікаційних робіт;
- 11) збірник методичних задач;
- 12) навчальний посібник «Методика навчання біології у запитаннях і відповідях»;
- 13) зразки конспектів та презентацій уроків біології, екскурсій, позакласних заходів;
- 14) відеотека уроків і позакласних занять [5, 256].

Вищезазначений перелік елементів НМКД не повинен стримувати творчу ініціативу викладачів, його можна поповнювати новими засобами навчання.

Висновки.

1. У формуванні змісту освіти найважливіша роль належить стандартам освіти, які слугують базою для складання навчальних планів та програм.
2. Реалізація змісту навчальних програм – одне з основних завдань навчального процесу, виконуючи яке вищі навчальні заклади повинні забезпечити не лише засвоєння студентами необхідної інформації за спеціальністю, а й розвивати в них уміння здобувати знання самостійно, творчо мислити, аналізувати процеси та явища, виявляти ініціативу в подальшому розвитку галузевої науки та суспільної свідомості.
3. Під час складання робочих навчальних програм необхідно враховувати зв'язки із іншими дисциплінами з метою уникнення дублювання навчального матеріалу та забезпечення повного розкриття основних розділів біологічної науки.
4. Якість професійної підготовки майбутніх учителів біології значною мірою залежить від навчально-методичного забезпечення дисциплін. З огляду на зміну парадигми навчання та євроінтеграційні освітні процеси необхідне вдосконалення навчально-методичних комплексів дисциплін як важливого засобу професійного становлення майбутнього фахівця. Особистісно та практико-орієнтований НМК сприятиме підвищенню професійної компетентності студентів, розвитку їхньої самостійності у здобуванні знань.
5. У здійсненні навчального процесу першочергова роль належить особистості викладача та контингенту студентів, що здобувають освіту. Від взаємодії суб'єктів навчального процесу безпосередньо залежить його результативність. Тому з метою покращення фахової підготовки випускників суб'єкти навчального процесу

повинні бути зацікавлені і морально, і матеріально. Йдеться передусім про необхідність зростання престижу викладацької роботи, підвищення рівня відповідальності чиновників і керівників усіх ланок ВНЗ за правильний добір та підготовку кадрів, забезпечення підтримки студентів, які краще навчаються, та гарантії держави на перше робоче місце випускника.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у вдосконаленні форм і методів професійної підготовки фахівців з біології відповідно до нових стандартів освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої школи. Курс лекцій: модульне навчання / А.М. Алексюк. – К.: Вища шк., 1997. – 168 с.
2. Арбузова Е.Н. Учебно-методический комплекс по «Теории и методике обучения биологии» / Е.Н. Арбузова // *Фундаментальные исследования*. – 2008. – № 5. – С. 46-48.
3. Бабанский Ю.К. Оптимизация процесса обучения (Общедидактический аспект) / Ю.К. Бабанский. – М.: Педагогика, 1977. – 256 с.
4. Гладуш В.А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навч. посіб. / В.А. Гладуш, Г.І. Лисенко. – Дніпропетровськ, 2014. – 416 с.
5. Грицай Н.Б. Теорія і практика методичної підготовки майбутніх учителів біології: монографія / Н.Б. Грицай. – Рівне: О. Зень, 2016. – 440 с.
6. Зайченко І.В. Педагогіка: підручник / І.В. Зайченко. – [3-є вид., пер. та доп.]. – К.: Вид-во Ліра-К, 2016. – 608 с.
7. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. – Назва з екрану.
8. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / А.І. Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
9. Теоретические основы содержания общего среднего образования / под ред. В.В. Краевского, И.Я. Лернера. – М.: Педагогика, 1983. – 352 с.
10. Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т.І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.
11. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / М.М. Фіцула. – [2-е вид., доп.]. – К.: Академвидав, 2010. – 456 с.
12. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе: учеб. пособ. для ВУЗов / Д.В. Чернилевский. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 437 с.

Н.Б. ГРИЦАЙ, В.В. ДЕМЧУК. РЕАЛИЗАЦИЯ СОДЕРЖАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ СПЕЦИАЛИСТОВ ПО БИОЛОГИИ В РОВЕНСКОМ ГОСУДАРСТВЕННОМ ГУМАНИТАРНОМ УНИВЕРСИТЕТЕ

Резюме. В статье раскрыто содержание профессиональной подготовки будущих специалистов по биологии в высших учебных заведениях. Выяснена суть стандартов высшего образования, учебных планов и программ. Определены дисциплины, необходимые для качественной подготовки студентов специальности 091 «Биология». Охарактеризована структура учебно-методического комплекса дисциплины.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, содержание образования, учебные планы, учебные программы, учебно-методический комплекс дисциплины.

N.B. HRYTSAI, V.V. DEMCHUK. IMPLEMENTATION OF THE CONTENT OF TRAINING OF SPECIALISTS IN BIOLOGY IN RIVNE STATE UNIVERSITY OF HUMANITIES

The summary. The article deals with the content of training of future specialists in biology in higher education. The essence of higher education standards, curricula and programs. Defined subjects necessary for quality training of students of specialty 091 «Biology». Author determined the structure of the educational-methodical complex of the discipline.

Key words: training, content, curriculum, educational programs, teaching complex subjects.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф., член-кор. АПН І.В. Малафійк.

Одержано редакцією 15.02.2017 р.

УДК: 378. 811. 111: 091. 275

С.К. РОМАНЮК

ЗАСТОСУВАННЯ ТЕСТУВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Резюме. Статтю присвячено проблемі застосування різних видів тестових завдань з англійської мови для студентів немовних факультетів університету. Охарактеризовано функції та види тестового контролю знань. Наводяться приклади тестових завдань для перевірки рівня сформованості мовленнєвих навичок та вмінь. Зроблено висновок про доцільність використання тестів у процесі навчання англійській мові в університеті.

Ключові слова: тестовий контроль знань, тестування, мовленнєві навички та вміння, рівень засвоєння матеріалу, форма тестового завдання.

© С.К. Романюк, 2017

ЗМІСТ

<i>Іванова Л.І.</i> Реалізація завдань формування життєвої компетентності молодшого школяра засобами кейс-технології.	3
<i>Плугіна А.П.</i> Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі початкової школи.	5
<i>Підлужна Г.В.</i> Компетентнісний підхід до розвитку критичного мислення молодших школярів на уроках української мови.	8
<i>Сіранчук Н.М.</i> Принцип градуальності – методичний принцип формування лексичної компетентності учнів початкової школи.	11
<i>Ткачук О.С.</i> Сутність фонетико-орфоепічної компетентності молодших школярів.	14
<i>Коваленко О.М.</i> Шляхи оптимізації вивчення української мови як державної в сучасній початковій школі.	17
<i>Приходько О.Ю.</i> Принципи інтеграції ключових компетентностей у концепції нової української школи (на матеріалі мовно-літературної освітньої галузі).	19
<i>Семашкіна Г.М., Харечко Н.В.</i> Проблеми формування природознавчої компетентності у дітей молодшого шкільного віку.	22
<i>Маліновська Н.В.</i> Педагогічні детермінанти мовленнєвої готовності дитини до навчання у школі.	25
<i>Лесняк Н.В.</i> Компетентнісний підхід у викладанні образотворчого мистецтва.	28
<i>Цепова І.В.</i> Формування комунікативної компетентності учнів першого класу засобом інтеграції видів мистецтв на уроках розвитку зв'язного мовлення.	32
<i>Ганжа М.В.</i> Педагогічні проблеми естетичного виховання: інтерактивний підхід їх вирішення.	35
<i>Кантур Г.А., Остапук М.С.</i> Формування морально-етичних цінностей молодших школярів у процесі вивчення української мови.	39
<i>Владимирова А.Л.</i> Естетичне виховання молодших школярів засобами національного пісенного фольклору як один із спектрів життєвих компетентностей.	41
<i>Суржук Т.Б.</i> Індивідуальний і диференційований підходи до формування навички читання першокласників.	44
<i>Артемова Ю.І.</i> Навчання перифразуванню як засобу розвитку комунікативної компетенції учнів.	48
<i>Бабій Н.Б.</i> Актуальність збереження соціокультурних традицій в руслі впровадження інновацій у початковій школі.	52
<i>Вітюк В.В.</i> Робота над словниковими словами у першому класі.	55
<i>Гамза А.В.</i> Формування у молодших школярів текстотворчих умінь у процесі вивчення дієслова.	58
<i>Янцур М.С.</i> Формування профорієнтаційної компетентності в учнів початкової школи.	61
<i>Боданець-Білоskalенко Н.І.</i> Формування змісту літературного читання в контексті викликів сьогодення.	66
<i>Бісовецька Л.А.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках у початковій школі.	70
<i>Дмитрієва О.В., Годунова Н.Б.</i> Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з країнознавства Англії та Сполучених Штатів Америки.	75
<i>Дуброва А.С.</i> Освітньо-виховні можливості інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні і вихованні молоді.	77
<i>Матвієнко О.В.</i> Інноваційна діяльність в освіті як фактор підвищення її якості та ефективності.	80
<i>Федчук Л.І.</i> Компетентнісно зорієнтовані технології в структурі практичних занять з методики навчання української мови.	84
<i>Годунко Л.В.</i> Запровадження інноваційних методів навчання у рамках нової концепції викладання іноземних мов у початкових школах Словацької Республіки.	87
<i>Павленко А.С.</i> Формування та становлення особистості дитини через соціальні інститути спілкування.	90
<i>Гужанова Т.С.</i> Педагогічні умови своєчасного розвитку мовлення дитини в перші роки життя.	93
<i>Захарчук З.О.</i> Підготовка партитури навчального тексту до опрацювання її на уроках літературного читання з молодшими школярами.	96
<i>Кучма Т.В.</i> Особливості викладання іноземної мови у початкових класах.	99
<i>Козіцька О.А., Тупальська Г.О.</i> Особливості вивчення функціонування контамінованих складних конструкцій у сучасному мовознавстві.	103
<i>Сенчило А.В.</i> Пізнавальна самостійність як складова розвитку критичного мислення молодших школярів.	104
<i>Шалівська Ю.В.</i> Особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку молодших школярів на уроках читання.	107
<i>Шульжук Н.В.</i> Проблема сучасного підручника з української мови для учнів середньої та старшої школи.	110
<i>Златів Л.М.</i> Проблеми у викладанні української мови професійного спрямування в контексті сучасних підходів.	113
<i>Костолович Т.В.</i> Чинні підручники з сучасної української мови для вищої школи як засіб формування професійної комунікативної компетентності майбутніх вчителів.	117
<i>Грозан С.В.</i> Компетентнісна модель професійного розвитку майбутнього вчителя.	121
<i>Гетманчук Н.О.</i> Компетентнісно орієнтоване вивчення синтаксису у вищому навчальному закладі.	124
<i>Шевчук Т.Б.</i> Особливості формування лексичної компетенції майбутніх вчителів початкових класів.	127
<i>Іовхімчук Н.В.</i> Мовленнєво-комунікативна культура як складова іміджу майбутніх вчителів початкової школи.	131
<i>Дідур Н.А.</i> Методика формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи	

у процесі психолого-педагогічної підготовки.	133
<i>Данилюк О.К.</i> Формування культури професійного спілкування майбутнього вчителя початкових класів у процесі вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».	137
<i>Романюк С.З.</i> Інноваційні підходи до навчання лінгвістичних дисциплін майбутніх учителів початкової школи.	140
<i>Рудницька Н.Ю., Тарнавська Н.П.</i> Підготовка майбутніх фахівців до застосування сучасних технологій математичної освіти у дошкільному навчальному закладі та початковій школі.	144
<i>Артемова О.І.</i> Психологічні та педагогічні креативні технології у професійній підготовці вчителя початкових класів.	148
<i>Колесник Н.Є.</i> Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання сучасних новітніх цифрових технологій у творчій діяльності учнів.	152
<i>Онишків З.М.</i> Змістовий компонент підготовки майбутніх учителів до впровадження освітніх інновацій у початковій школі.	155
<i>Степанова О.І.</i> Формування культури мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах реалізації компетентнісного підходу.	158
<i>Дубасенюк О.А.</i> Компетентнісний підхід як чинник професіоналізації вищої освіти.	161
<i>Кононко О.Л.</i> Емоційний профіль майбутнього педагога: суть, напрями та умови формування.	164
<i>Лук'яник Л.В.</i> Методичні основи роботи вчителя з використання інформаційних технологій у розробці електронних засобів навчального призначення для початкової школи.	168
<i>Антончук О.М.</i> Духовний аспект підготовки майбутніх учителів-словесників.	171
<i>Семенець С.П.</i> Особливості методичної підготовки майбутніх учителів математики в умовах реалізації концепції розвивального навчання.	174
<i>Вітвицька С.С.</i> Середовищний підхід у підготовці магістрів освіти до професійно-педагогічної діяльності. ...	177
<i>Мельничук Ю.Ю.</i> Використання інтерактивної дошки під час викладання філологічних дисциплін у вищій. ...	179
<i>Чернюшок О.В.</i> Особливості розвитку креативної складової у підготовці майбутніх художників-педагогів на заняттях з композиції.	182
<i>Горобець І.А.</i> Цілі та зміст формування іншомовної компетенції у говорінні студентів мовних спеціальностей в умовах глобалізації суспільства.	187
<i>Процько Є.С.</i> Гендерна рівність при вивченні іноземних мов у середніх та вищих закладах освіти: аналіз сучасних вітчизняних досліджень.	191
<i>Бондарук Я.В.</i> Вплив соціальних мереж та Інтернет-ресурсів на вивчення англійської мови студентами-філологами.	194
<i>Грицай Н.Б., Демчук В.В.</i> Реалізація змісту професійної підготовки фахівців з біології у Рівненському державному гуманітарному університеті.	197
<i>Романюк С.К.</i> Застосування тестування на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням у вищому навчальному закладі.	201
<i>Мартинюк А.П., Губіна А.М.</i> Навчання діловому письму іноземною мовою в магістратурі немовних вищих навчальних закладів.	204
<i>Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т.</i> Міжкультурна складова підручників з іноземної мови для вищих навчальних закладів технічного спрямування.	208
<i>Тишко Н.М.</i> Типологія стратегій для формування професійно орієнтованої англомовної читацької компетентності майбутніх інженерів.	210
<i>Відомості про авторів.</i>	214